

REKENKAMERCOMMISSIE ZUNDERT

Onderzoeksprogramma 2023-2026

Missie

De rekenkamercommissie Zundert (hierna: de commissie) wil de gemeenteraad ondersteunen bij haar kaderstellende en controlerende rol. De commissie doet dat door onderdeel te zijn van de lerende organisatie gemeente Zundert. De middelen die de commissie inzet zijn vooral onderzoek en communicatie.

Onderwerpselectie

In het activiteitenplan 2022-2023 is aangekondigd dat de commissie middels een keuzenotitie het gesprek wil voeren over mogelijke onderzoeksonderwerpen.

Dat doet de commissie om mogelijke onderwerpen op te halen. Ze wil ook de belanghebbenden (raad, college, ambtelijke organisatie) de gelegenheid bieden om mee te denken over de onderwerpen. Dat dient om voldoende draagvlak en medewerking binnen de organisatie te verkrijgen voor het onderzoek en om zeker te stellen dat onderzoeken daadwerkelijk bijdragen aan het functioneren van de gemeenteraad en daadwerkelijk de kaderstellende en controlerende rol versterken.

Enkele vragen zijn daarvoor van belang:

- is het onderwerp actueel? Daarbij dient bedacht te worden dat een rekenkameronderzoek inclusief de aanbesteding een doorlooptijd kent van minstens 9 maanden. Bovendien laat het budget slechts 1 onderzoek in 2 jaar toe wanneer gebruik wordt gemaakt van professionele onderzoekers. Toch wil de commissie vooraf zeker stellen dat haar onderzoeken bruikbaar zijn binnen de raadsagenda.
- is het onderwerp onderzoekbaar? In de eerste plaats moet de commissie daarvoor bevoegd zijn. Ook dienen naar verwachting voldoende documenten beschikbaar te zijn. En tenslotte kan de commissie alleen een onderzoek uitvoeren als er een normenkader aanwezig is in de vorm van bestaand beleid of bestaande uitspraken van de gemeenteraad. De commissie zal geen onderzoek doen naar gewenst beleid, ze is geen adviesorgaan.
- Kan het onderwerp een bijdrage leveren aan (wijziging van) het beleid. In de gevoerde gesprekken en ook bij evaluatie van onderzoeken is naar voren gekomen dat het uitvoeren van rekenkameronderzoek op het moment dat het beleid wordt aangepast kan leiden tot bevindingen die nog gebaseerd zijn op al vervallen beleid. In dat geval zijn conclusies en aanbevelingen waarschijnlijk minder relevant.
- Is het onderwerp eerder onderzocht of is het onderwerp al voorwerp van onderzoek door andere gremia? Zo ja, wat kan in dat geval een onderzoek door de commissie nog toevoegen? Daarom zal met college en ambtelijke organisatie worden afgestemd om dubbel werk te voorkomen
- Is er een duidelijke aanleiding voor het onderzoek (twijfel over effectiviteit, doelmatigheid of rechtmatigheid, dan wel identificeerbare succesfactoren). Hiertoe dient na een eerste inventarisatie het gesprek met raad en college. Wanneer geen duidelijke aanleiding uit die gesprekken naar voren komt zal de commissie een lage prioriteit toekennen. De commissie doet geen onderzoek om het onderzoek.
- Is er een substantieel financieel, organisatorisch, bestuurlijk of maatschappelijk belang; kan het onderzoek in potentie het lerend vermogen van de organisatie versterken. Om dit vast te stellen dient eveneens het gesprek met de gemeenteraad en het college.

De Rekenkamercommissie onderzoekt de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en bestuur van de gemeente Zundert. De Rekenkamercommissie is onafhankelijk en stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe zij het onderzoek doet. Zij adviseert de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel. Ook inwoners van de gemeente kunnen suggesties doen voor onderwerpen die zij onderzocht willen zien. Voorwaarde is dat de onderwerpen voor de hele gemeente, of een groot deel daarvan, belangrijk zijn.

REKENKAMERCOMMISSIE ZUNDERT

Onderzoeksprogramma 2023-2026

- Is het mogelijk zodanig gerichte onderzoeksvragen op te stellen dat het onderzoek binnen de begroting past. Een gemiddeld onderzoek heeft een extern budget van ten minste € 18.000. Dat maakt het onvermijdelijk het onderzoek toe te spitsen op een beperkt aantal deelvragen. We vragen de raad om mee te denken over prioriteiten binnen de onderzoeken.

Groslijst

Na een oproep aan raad, college en ambtelijke organisatie zijn een aantal onderwerpen naar voren gekomen en besproken binnen de commissie. Omdat op basis van het huidige budget het eerste onderzoek niet eerder dan 2024 zal worden uitgevoerd heeft de commissie een prioriteitsvolgorde aangebracht.

Deze groslijst is besproken met gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie. We weten daarbij dat in de periode van deze commissie maximaal 2 onderzoeken kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast weten we dat in 2023 nadere besluitvorming over de gevolgen van de nieuwe wetgeving zal plaatsvinden. Daarmee is hier geen rekening gehouden. We denken dat een groslijst ook voor een anders gestructureerde commissie zinvol kan zijn.

1. Doorlooptijden en proces bestemmingsplannen/omgevingsvergunningen
2. Wonen, jongeren, ouderen, eenpersoonshuishoudens
3. Integratie statushouders
4. Groenbeleid
5. Kwaliteit juridisch beleid
6. Burgerparticipatie

2

Naar aanleiding van de gevoerde gesprekken is de commissie tot de conclusie gekomen dat de volgende onderwerpen minder geschikt zijn voor een rekenkameronderzoek:

7. Bestemmingsreserves. Met name de aanleiding is onvoldoende duidelijk. De informatiebehoefte van de raad kan wellicht goed worden ingevuld door middel van een informatieavond met bijdrage van controller en accountant.
8. Energie sportaccommodaties. Dit onderzoeksvoorstel richt zich op het trekken van lessen uit een succesvol voorbeeld. Dat kan goed worden meegenomen door de ambtelijke organisatie bij het voorbereiden van nieuw beleid. Ook is er geen bestaand beleid dat voor onderzoek in aanmerking komt.
9. Grondbeleid. Uit de cijfers blijkt dat er geen grote afwijkingen zijn. Het ontbreekt aan een concrete aanleiding voor een onderzoek.
10. Inhuur adviesbureaus en juridische bureaus/OMWB. Uit de cijfers van de gemeente blijkt dat er geen grote onverklaarbare afwijkingen zijn. Voor zover het om inhuur door OMWB gaat is het de vraag of de commissie Zundert bevoegd is. Bovendien is het belang van Zundert in de OMWB zo gering dat het voor de hand ligt aan te haken wanneer een grotere deelnemer of meerdere deelnemers tot onderzoek besluit.

De Rekenkamercommissie onderzoekt de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en bestuur van de gemeente Zundert. De Rekenkamercommissie is onafhankelijk en stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe zij het onderzoek doet. Zij adviseert de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel. Ook inwoners van de gemeente kunnen suggesties doen voor onderwerpen die zij onderzocht willen zien. Voorwaarde is dat de onderwerpen voor de hele gemeente, of een groot deel daarvan, belangrijk zijn.

REKENKAMERCOMMISSIE ZUNDERT

Onderzoeksprogramma 2023-2026

Daarnaast hebben we uit de gesprekken enkele randvoorwaarden opgehaald.

Allereerst de timing.

Het onderzoek doorlooptijden (1) kan pas zinvol worden uitgevoerd nadat in 2023 een nieuwe werkwijze met nieuwe normen tot stand is gekomen. Daar komt bij dat de nieuwe omgevingswet (opnieuw) is uitgesteld tot 1 januari 2024. Pas enige tijd na de invoering kan dan zinvol worden onderzocht hoe effectief de wijzigingen zijn. Wel is het goed denkbaar dat we begin 2024 in overleg met de ambtelijke organisatie een 0-meting uitvoeren en het normenkader vaststellen voor de effectmeting die dan in 2025 kan worden uitgevoerd. Dat levert de raad en het college informatie over de stand van zaken en een gezamenlijk beeld van de te bereiken doelen. De tweede fase zal dan in 2025 bestaan uit vaststellen of de gestelde doelen zijn gehaald, alsmede wat er te leren is van het onderzoek naar het nieuwe proces.

Voor het onderzoek wonen (2) geldt iets vergelijkbaars. Het is zeer wel denkbaar om in 2024 een 0-meting uit te voeren op basis van de data van de gemeente zelf. Dat kan vervolgens worden gekoppeld aan een gesprek over het normenkader. Die informatie kunnen raad en college gebruiken bij het voorbereiden van een nieuwe woonvisie. Onderzoek naar de woonvisie zelf zal vervolgens enkele jaren later kunnen worden uitgevoerd.

De timing ziet er dan als volgt uit:

- 2023: geen onderzoek;
- 2024: 0-metingen doorlooptijden en proces bestemmingsplannen, 0 -meting wonen;
- 2025: effectonderzoek (doelmatigheid en doeltreffendheid) doorlooptijden en proces bestemmingsplannen;
- 2026: geen onderzoek, evaluatieonderzoek overhead;
- 2027: effectonderzoek wonen, evaluatie onderzoek majeure projecten.

3

Daarnaast hebben we in de gesprekken vastgesteld dat goede afstemming met de ambtelijke organisatie kan bijdragen aan een optimaal leereffect van de onderzoeken.

- we zullen ieder onderzoek, voor de aanbesteding, vooraf laten gaan door een gesprek over de onderzoeksvragen;
- we zullen ieder onderzoek, voor de aanbesteding, vooraf laten gaan door een gesprek over het normenkader waarbij ook aan de orde komt welk nieuw beleid in ontwikkeling is zodat het onderzoek daar voldoende rekening mee kan houden.

Onderzoeksonderwerpen

Hieronder volgt een beschrijving van het onderwerp.

1. Doorlooptijden en proces bestemmingsplannen/omgevingsvergunningen

Het gaat dan om de doorlooptijden en procesgang van specifieke casussen.

Er is een crisis op de woningmarkt, ook de inwoners van Zundert kunnen moeilijk aan passende woonruimte komen. Om die crisis op te lossen zal er fors gebouwd moeten worden. Om dat te realiseren is het van belang dat planvorming en besluitvorming doelmatig en doeltreffend verlopen. De gemeente heeft overigens maar beperkte middelen om het proces te beïnvloeden.

De Rekenkamercommissie onderzoekt de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en bestuur van de gemeente Zundert. De Rekenkamercommissie is onafhankelijk en stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe zij het onderzoek doet. Zij adviseert de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel. Ook inwoners van de gemeente kunnen suggesties doen voor onderwerpen die zij onderzocht willen zien. Voorwaarde is dat de onderwerpen voor de hele gemeente, of een groot deel daarvan, belangrijk zijn.

De beleidsruimte zit in het vaststellen van bestemmingsplannen en het beoordelen van bouw-aanvragen. Ook wordt de gemeente geconfronteerd met de gevolgen van wetswijzigingen zoals bijvoorbeeld de nieuwe omgevingswet¹. Die beoogt het proces te vereenvoudigen en te versnel-len. Of dat zal lukken is onbekend, maar voortdurende technische problemen werpen hun schaduw vooruit. Het gevolg is uitstel terwijl de gemeente wel capaciteit moet inzetten om zich op deze wetgeving voor te bereiden.

Bij leden van de gemeenteraad zijn signalen opgevangen dat de doorlooptijd van nieuwe plan-nen, zowel grotere als kleinere onnodig lang zijn. Dat is de aanleiding. Of die signalen terecht zijn staat niet vast. Wat de oorzaak zou kunnen zijn staat evenmin vast. Het is, voor zover het om de gemeentelijke beleidsvoering gaat, wel een onderwerp dat de commissie kan onder-zoeken. Dat onderzoek kan zich richten op doorlooptijd en procestijd van planvorming of op doorlooptijd en procestijd van vergunningverlening. Daarvoor zijn bovendien vanuit de wetge-ving en andere onderzoeken normen beschikbaar.

De commissie moet prioriteiten stellen om voldoende diepgang te bereiken. De prioriteit voor dit onderwerp ligt bij de vergunningverlening. Enerzijds om in kaart te brengen wat de werke-lijke doorloop- en procestijden zijn voor verschillende typen. Anderzijds om zo mogelijk een beeld te krijgen van de voorbereidingen op de nieuwe wetgeving. Het doel is om de raad feite-lijke informatie te verschaffen over doelmatigheid en doeltreffendheid en daarnaast om even-tuele knelpunten zichtbaar te maken zodat de raad haar kaderstellende rol bij de invoering van de omgevingswet kan vervullen.

2. Wonen, jongeren, ouderen, eenpersoonshuishoudens

De woningnood onder jongeren, ouderen en eenpersoonshuishoudens is groot. Naar verluid is dat ook in Zundert het geval. In welke mate, of er sprake is van een mismatch tussen vraag en aanbod, dan wel een tekort in absolute zin is vooralsnog onbekend. In de begroting 2022-2025 (P46-47) is het onderwerp niet terug te vinden in de vorm van budget of doelstellingen. Mogelijk is er in andere raadstukken wel toetsbaar beleid te vinden dat als normenkader kan dienen. Ook kan desgewenst de omvang in kaart gebracht worden alsmede de ontwikkeling in de afgelopen jaren. Het onderzoek richt zich dan op het verkrijgen van inzicht in de feiten en de wijze waarop de raad daarover is geïnformeerd. Daarmee zou de raad een onderlegger verkrijgen voor het invullen van haar kaderstellende rol op dit onderwerp. Uiteraard zal de commissie uitsluitend het gemeentelijk beleid onderzoeken.

3. Integratie statushouders

Vanaf 2022 kwam de verantwoordelijkheid voor inburgering weer bij gemeenten te liggen omdat gemeenten dichterbij hun inwoners en statushouders staan waarbij inburgering meteen gekop-peld kan worden aan lokale integratie. Er is mogelijk op dit onderwerp beleid gemaakt. In de begroting is ruim € 1,25 miljoen beschikbaar. Omdat "inburgering" slechts op 1 plaats vermeld wordt in de begroting is het te hanteren normenkader op dit moment nog niet duidelijk. Dat normenkader zal moeten worden ontleend aan wetgeving en de bestuurskunde. Dit onderwerp kwam eerder voor, maar onderzoek was op dat moment niet opportuun vanwege de overdracht naar de gemeente.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/vernieuwing-omgevingsrecht>

De Rekenkamercommissie onderzoekt de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en bestuur van de gemeente Zundert. De Rekenkamercommissie is onafhankelijk en stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe zij het onderzoek doet. Zij adviseert de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel. Ook inwoners van de gemeente kunnen suggesties doen voor onderwerpen die zij onderzocht willen zien. Voorwaarde is dat de onderwerpen voor de hele gemeente, of een groot deel daarvan, belangrijk zijn.

De uitvoering van inburgering is ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling Werkplein Hart van West-Brabant waardoor dat deel van het beleid niet goed onderzoekbaar is voor de commissie. De commissie bespreekt graag met raad en college wat de aanleiding is voor dit onderwerp en waar het onderzoek zich dan in het bijzonder op zou moeten richten. Doelmatigheid van de ingezette middelen (maar meting van resultaten en ingezette middelen ontbreekt)? De doeltreffendheid van de ingezette middelen? Maar rapportage over de effecten ontbreekt en de beschikbare middelen in 2021 zijn niet besteed maar opgenomen in een reserve, c.q. gepasiveerd.

4. Groenbeleid

Van een fractie ontving de commissie een uitgewerkt onderzoekvoorstel. Dat nemen we hieronder onverkort over. Is het actueel? Is er een normenkader beschikbaar? Of is dit onderzoek pas mogelijk en uitvoerbaar nadat het nieuwe bomenbeleid enige jaren effectief is?

Zundertenaren vinden de aanwezigheid en kwaliteit van groen steeds belangrijker. De openbare ruimte moet, juist omdat die door steeds meer inwoners moet worden gedeeld, groen en gezond zijn. Met dit onderwerp willen we in beeld brengen in hoeverre er in Zundert voldoende, goed en bruikbaar groen is. Daarnaast vinden wij de kwaliteit van groen belangrijk. Naar aanleiding van de komende herziene versie van het bomenbeleid, willen wij met dit onderwerp en de bijbehorende onderzoeksvragen aansluiten bij dit proces.

Aanleiding onderzoek

Het groen in Zundert is voor veel Zundertenaren van grote waarde. Dit is ook terug te zien in de enquête die onder de inwoners is uitgezet. Het onderwerp 'groen' is in het bomenbeleid opgenomen omdat dit in Zundert verouderd was en een update behoefde. Wij hebben zorgen over het verdwijnen van groen in onze gemeente (kappen en elders herplanten) en het achterstallig onderhoud van het groen in de openbare ruimte. Onze inwoners waarderen het groen in onze gemeente op verschillende gebieden, zoals leefbaarheid, duurzaamheid, landschapsbepalende elementen en recreatie. Groen in de openbare ruimte wordt door steeds meer mensen gebruikt en gewaardeerd.

Eenzijds willen we de ecologische kwaliteit van het groen versterken en willen we de ecologische verbindingen verbeteren. Anderzijds moet het onderhoud van het groen behapbaar zijn voor de desbetreffende diensten. Groen levert op verschillende manieren een bijdrage aan het leefbaar houden van onze gemeente. Ten eerste levert groen een belangrijke bijdrage aan de gezondheid en het sociale welzijn van onze inwoners. Daarnaast kan groen een rol spelen in de oplossing van klimaatgerelateerde problemen doordat het een dempende werking heeft op temperatuur en kan zorgen voor waterberging. Ten slotte draagt groen bij aan een grotere biodiversiteit in onze gemeente.

Doel en onderzoeksvragen

Met dit onderzoek willen wij bijdragen aan een doeltreffend beleid ten aanzien van groen in Zundert. Hiervoor zullen wij aan de hand van het gedane onderzoek m.b.t. het bomenbeleid vragen hoeveel groen er in Zundert is en of het aanwezige groen voldoet.

De Rekenkamercommissie onderzoekt de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en bestuur van de gemeente Zundert. De Rekenkamercommissie is onafhankelijk en stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe zij het onderzoek doet. Zij adviseert de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel. Ook inwoners van de gemeente kunnen suggesties doen voor onderwerpen die zij onderzocht willen zien. Voorwaarde is dat de onderwerpen voor de hele gemeente, of een groot deel daarvan, belangrijk zijn.

Dit inzicht is van belang om nu en in de toekomst doeltreffend groenbeleid te kunnen maken voor Zundert. Door een goed inzicht in het groen zal het mogelijk zijn om goede afgewogen beslissingen te nemen over, bijvoorbeeld, ruimtelijke plannen zoals de bouw van nieuwe wijken. De vraag is of de hoeveelheid, de waardering en de bruikbaarheid van het groen voldoet. Het doel van dit onderzoek is om op basis van verschillende databronnen en de meningen van experts en inwoners een beeld te geven van de toereikendheid van het groen. De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

“Is er voldoende, goed en bruikbaar groen in de gemeente Zundert?”

Onder voldoende verstaan we dat de hoeveelheid groen voldoende is; goed heeft betrekking op de algemene waardering van het aanwezige groen en bruikbaar heeft te maken met de vraag of het groen functioneel voorziet in de behoeften van de gemeente en haar inwoners.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, hebben we de volgende vijf deelvragen:

- Wat is volgens het beleid van de gemeente voldoende, goed en bruikbaar groen in Zundert?
- Wanneer vinden bewoners dat er voldoende, goed en bruikbaar groen in Zundert is?
- Hoe kunnen we de cijfers van de gedane onderzoeken meenemen in dit onderwerp?
- Is in de praktijk zichtbaar dat er voldoende, goed en bruikbaar groen is in Zundert?
- Hoe kunnen we dit op korte termijn verbeteren, zodat alle inwoners van Zundert kunnen (blijven) genieten van het groen in de gemeente?

5. Kwaliteit juridisch beleid

Dit onderwerp is het gevolg van een signaal dat de gemeente Zundert bij juridische procedures niet altijd voldoende juridische zekerheid lijkt te hebben. Of dat signaal gegrond is of niet is onbekend. Het onderzoek zou zich primair richten op het onderzoeken van enkele nog te identificeren afgeronde recente casussen. De commissie kan en wil geen onderzoek doen naar nog lopende casussen. Normen over juridische kwaliteit zijn zowel in wetgeving als bestuurskundig ruim voldoende voorhanden. De commissie kan toetsen of het gemeentelijk juridisch beleid aan die normen voldoet. Ze kan eventuele afwijkingen nader analyseren met het doel de raad inzicht te verschaffen ten behoeve van de controlerende rol.

6. Burgerparticipatie

Er is veel ambitie rondom het betrekken van inwoners maar wordt die ambitie ook waargemaakt? Het onderzoek kan zich richten op burgerparticipatie in het algemeen (wat is het aanbod, wordt het goed uitgevoerd e.d.) maar bijvoorbeeld ook op het functioneren van de dorpsraden. Het college meldt dat ze ambitieus is in het betrekken van stakeholders bij het opstellen en uitvoeren van beleid, projecten en ontwikkelingen. Naast inwoners gaat het als netwerkgemeente zeker ook om ondernemers, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. De participatieverordening komt in 2023. Na een periode van invoering is er dan vanaf 2025 voldoende te onderzoeken op aanbod en uitvoering. Bij uitvoering zal de commissie het onderwerp “het functioneren van de dorpsraden” zorgvuldig operationaliseren.

Dit Onderzoeksprogramma 2023-2026 is vastgesteld in de vergadering van de Rekenkamercommissie Zundert van **16 februari 2023**.

De Rekenkamercommissie onderzoekt de doeltreffendheid en rechtmatigheid van het beleid en bestuur van de gemeente Zundert. De Rekenkamercommissie is onafhankelijk en stelt zelf vast wat zij onderzoekt en hoe zij het onderzoek doet. Zij adviseert de gemeenteraad zonder een partijpolitiek oordeel. Ook inwoners van de gemeente kunnen suggesties doen voor onderwerpen die zij onderzocht willen zien. Voorwaarde is dat de onderwerpen voor de hele gemeente, of een groot deel daarvan, belangrijk zijn.